

Çocuğun Anne ve Baba Üzerindeki Hakları

<"xml encoding="UTF-8?">

ÜSTAD HÜSEYİN ENSARİYAN

ÇEVİRİ: KADRI ÇELİK

Hayra Doğru Bir Yol

Sözün başlangıcında Müminlerin Emiri Ali'nin (a.s) melekuti kalbinin doğusundan insanı hayra doğru çağıran melekuti, hikmet dolu ve faydalı bir sözüne işaret etmeyi gerekli görüyorum.

Müminlerin Emiri (a.s), kendisine, "Hayır nedir? " diye soran birisine cevap olarak şöyle buyurmuştur: "Hayır; malının veya evladının çoğalması değildir. Şüphesiz ki hayır, ilminin çoğalması, hilminin büyümesi ve rabbine ibadet sayesinde insanlar arasında yücelmendir. O halde eğer iyilik yapmış olursan, Allah'a hamd edersin; eğer kötülük etmiş olursan, Allah'tan bağışlanma dilersin. Dünyada sadece iki kişiye hayır vardır: Birisi günah işlediğinde hemen tövbeyle telafi eden, diğeri ise hayırlara koşan kimsedir. Takvayla yapılan hiçbir amel az değildir; makbul olan bir amel nasıl az olabilir! "[582]

Bu melekuti açıklamada şu üç hakikate işaret edilmiştir: İlim, sabır ve Hak Teâlâ'ya ibadet olan bu ikisini hayata geçirmek. Sonunda da şu anlama teveccüh edilmiştir ki ilim, sabır ve bu ikisinin hayata geçirilmesi, günahlardan temizlenmek, suçlardan uzak durmakla birlikte olmalıdır. Ancak bu şekilde Hak Teâlâ'nın kabul edeceği bir davranış olacaktır. Sahibinin takvası bir ilim, günden sakınmakla birlikte olmayan bir hilim ve takvanın etkili olmadığı bir ibadet, zarar ve ziyan üreten bir fabrika konumundadır ve de elektteki su mesabesindedir.

Bu dünyada bir yere varan kimseler, bu makama ilim, basiret, ibadet, tövbe, takva ve sakınmakla ulaşmışlardır.

Cahiller, akılsızlar, kapasitesiz ve tahammülsüz insanlar, heva ve heves esirleri, günah bataklığına saplananlar, hayır iyilik ve güzellikten kaçanlar, boş, faydasız insanlar zarar ve ziyan kaynaklarıdır.

Velhasıl, çocuğun anne ve baba üzerindeki hakları hususunda bu nuraniyeti ve melekuti cümlelerden istifade edildiği üzere baba ve anne ilk aşamada İslâm'a göre çocukları hususunda taşıdıkları sorumluluk ve görevlerini yakından bilmeli, bu konuda basiret sahibi olmalıdırlar. Sonraki aşamada ise sabır ve tahammül içinde olmalı, büyük bir ibadet olan o emirleri hayata geçirerek batınlarındaki bu ibadet sebebiyle övünmeli, mutlu olmalıdırlar. Çocuklarına yönelme başarısı ve onların haklarına riayet etme hususunda Hak Teâlâ'ya şükranında bulunmalıdırlar. Eğer bu konuda onlardan bir hata ortaya çıkmışsa, Hak Teâlâ'nın dergâhından mağfiret dilemeli, bütün boyutlarıyla takva meselesine riayet etmelidirler ki çektiği zahmetler boşa çıkmasın. Çocuğun insan üzerindeki haklarına yönelme ve o hakları eda etmek için zahmete katlanmak, şüphesiz büyük bir ibadet ve yüce bir hayırdır. Bunun faydaları ise dünya ve ahirette insana nasip olacaktır.

Çocukların Anne ve Baba üzerindeki Hakları

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Çocuğun baba üzerindeki bir hakkı da ona yazmayı, yüzücülüğü, ok atıcılığı öğretmesi ve onu sadece helal ve temiz şeylerle rızıklandırmasıdır." [583] Elbette bu işlerin bazısında direk bir müdahalede bulunmanın bir gereği yoktur. Baba çocuğunu okula gönderince ve yüzücülük ve ok atıcılık öğreten temiz merkezlere gönderince onun hakkına riayet etmiş olur. Temiz ve helal yiyecek hususunda da çok önemli bir görevi vardır. Bu görevi hakkında mümkün olduğu kadar dikkat göstermelidir ki dünya ve ahirette kendisi için bir sorun ortaya çıkmasın.

Eğer bütün okulların yanında spor salonları ve camilerin de olması, ne kadar güzel olurdu! Böylece ülkedeki çocuklar ders okuduktan sonra, yüzücülük ve ok atıcılık öğrenmek için spor salonlarına gider, sonra da şer'i ibadetleri öğrenmek ve ibadette bulunmak için camiye gelirlerdi ve böylece de bedensel ve fikirsel gelişim dengeleri üzere ruhsal ve terbiyevi gelişim gösterirlerdi. Yazmak ve ya genel anlamıyla okuryazar olmak, yüzmek, ok atmak ve helal yemek ülke çocukları için bir güç ve kudret kaynağıdır. Çocuklar bu yüce kuvvetlere sahip oldukları takdirde birçok tehlikeden güvende kalacaklardır. Bu işlerin ardı sıra gitmek gençleri ve çocukları terbiye edecek, onların batını güçlerini dengeli kılacak, özellikle de şehvet ve içgüdülerini kontrol etmede etkili olacaktır.

Şeyh Bahai "Muhillat" adlı kitabında, helal mal hususunda, kim olduğunu anlayamadığım Hasan adlı büyük bir şahsiyetten şöyle dediğini nakletmektedir: "Eğer bir parça helal mal elde edecek olursam, onu kurutur, havanda döver, yumuşak bir un haline getiririm. Sonra onu bir yerde

korurum, böylece tedavisi zor olan bir hasta yanıma geldiğinde o halis helal olan ekmekten bir zerresini ona veririm, böylece o helal lokmadan yediği için hastalıktan kurtulur."

Helal ve Haramın Etkileri

Din ve insanlara hizmet eden büyük âlimlerden biri benim için şunu nakletti: Kum'da İmam Humeyni'nin (r. a) hizmetinde ilim tahsil ettiğim günlerde, Aşura günlerinde tebliğ için çeşitli şehir ve bölgelere gidiyordum.

Yine böylesi bir Aşura günlerinde İmam Humeyni'nin huzuruna vardım ve kendisine şöyle arz ettim: "Bu yıl yeni bir yere davet edildim, bana dua ediniz ve gitmem için bana izin veriniz." İmam bana dua etti, insanlara davranış ve dini tebliği etme hususunda bir takım öğütlerde bulundu.

Böylece gitmem gereken yere gittim, oraya gittiğim ilk günlerde nüfusu iki üç bin olan o bölgede küreği omzunda nurani bir yüze sahip çiftçi birini gördüm. Bana tebliğ için mi geldin? " diye sorunca ben, "Evet" dedim. O şöyle dedi: "Burada sadece Allah'ın helal ve haramını beyan et, zira bu bölgenin insanların bu tür meselelere olan ihtiyacı diğer meselelere olan ihtiyacından daha çok muhtaçtır. İnsanların çoğu helal ve harama riayet etmemektedir. Daha sonra bana şöyle dedi: "Bu on gün içinde benim evimden başka bir eve gitme, ben büyük bir dikkatle ilâhi helal ve haramlara dikkat ediyorum. Benim yemeğimi yemek, senin kalbini nurlandıracak, konuşmaların daha güzel olacaktır."

Onun evine gittim, onun dediği gibi rahat bir şekilde hiçbir dil sürçmesi olmaksızın yüce konuları ifade ederek minberde konuşmalarımı yapıyordum.

O, sabah erken vakit çöle gidiyor, akşam namazı vakti camiye geliyordu. Konuşmamı yaptıktan sonra da birlikte evine dönüyorduk. Bir gün ondan habersiz bir şahsın ısrarı üzere o şahsa misafir oldum. O gece konuşma esnasında üzerimde bir ağırlık ve konuşmalarımda bir sınırlılık hissettim. Gerçi dinleyiciler bunu anlamadılar. Ama ben konuyu beyan ederken bir sıkıntı çekiyordum.

Beni ağırlayan köylü o cemiyet arasından iki üç defa bana öfke ile baktı, onun bu bakışlarından bana itirazda bulunduğunu anladım. Toplantı bittikten sonra eve geri döndüm, sert bir ifade ile bana şöyle dedi: "Karnına bıçak saplansın emi! Bugün benim evimden başka bir eve gittin. Ben senin bu konuşmanın durumundan bu anlamı derk ettim. Burada olduğun müddetçe başka bir

yere gitmeye hakkın yoktur. Ömrünün sonuna kadar da yemek ve insanların evine gidip gelmek hususunda dikkatli ol; zira helal lokma nuraniyet getirir, haram lokma ise karanlık icat eder." Yeniden Allah Resulü'nün (s.a.a) ekmek ve ekmeği evine götürmenin adabı hususundaki şu arşı ve melekuti sözüne dikkat ediniz: "Çocuklarına ancak temiz rızık vermelidir."

Zahit Şeyh

Tahran'da Şeyh Muhammed Hüseyin adında bir zahit vardı. Zühdün anlamı onda pratik olarak tecelli etmişti. Gençlerden çoğunu cami ve dini toplantılara çekmiş, onları dini terbiye ile süslemişlerdi.

O şöyle diyordu: "Bir yere davet edildim ama gitmemem gerekiyordu, farkında olmadan gittim. Bir dondurmaya zorla yedim. Gece namaz ve ibadet için ayağa kalktığımda abdest ve taharet yolunda merdivenlerden düştüm, alnım yarıldı, eşim yarılmış alnıma ilaç sürdü ve bağladı, şiddetli ağrıdan dolayı ibadetimi sürdüremedim, başımı yastığa koyup uyudum. Uyku âleminde şu cümleyi işittim: Ey Şeyh! Sen dondurma! " Aniden uyandım ve başımın yarılmasının onun cezası olduğunu anladım.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Evladın baba üzerindeki hakkı, onu güzel bir isimle isimlendirmesi, buluğa erdiğinde onu evlendirmesi ve ona yazmayı öğretmesidir." [584] Bir şahıs Allah Resulü'ne (s.a.a), "Çocuğumun üzerimdeki hakkı nedir? " diye sorunca "İsmi güzel koy, güzel terbiye et ve onu güzel bir yere koy." diye buyurmuştur. [585]

Hakeza Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Kimin çocuğu evlenme çağına gelir ve yanında onu evlendirecek bir şey bulunur da onu evlendirmezse sonra çocuk için bir günah ortaya çıkarsa bunun günahı babanın üzerine olur." [586]

Müminlerin Emiri Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Çocuğun, babası üzerindeki hakkı, ona güzel isim vermesi, edebini güzelleştirmesi ve Kur'ân öğretmesidir." [587]

Ensardan birisi İmam Sadık'a (a.s) şöyle dedi: "Kimin hakkında iyilik yapayım? " İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "Anne ve babana iyilik yap." O şahıs, "Anne babam ölmüştür" deyince İmam (a.s), "Çocuğuna iyilik yap" buyurdu." [588]

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Çocuklarınızı üç haslet üzere terbiye ediniz: "Peygamberinize sevgi, Peygamber'in Ehl-i Beyti'ne sevgi ve Kur'ân okumak."

Allah Resulü'nü (s.a.a) ve temiz Ehl-i Beyti'ni çocuklarına öğretmek, babaların bir görevidir.

Bir çocuk çocukluk çağından itibaren Allah Resulü'nü ve Masum İmamları tanımalıdır ki onları tanıma ve onlara aşk duymakla gelişsin, hayatın tüm alanlarında onların rengine bürünsün, onlardan başkasını hayatında kendine örnek almasın. Şüphesiz insan için en iyi hayır Allah Resulü'ne (s.a.a) ve imamlara (a.s) âşık olmak ve ilâhi evliyalara uymaktır.

Tatlı Bir Hatıra

Tebliğ için ilk defa Tebriz'e davet edildiğimde beni davet eden şahsa benim için fakirlerin oturduğu sıradan bir ev temin etmesini şart koştum. Tebriz'e gidince bu şartın yerine getirilmiş olduğunu gördüm. Orta sınıf halkın oturduğu bir bölgede iki katlı bir evi vardı. Bir katında ailesi yaşıyor, diğer katı ise Hüseyniye olarak kullanılıyordu. Ev sahibinin normal bir geliri vardı. Geceleyin namaz ve ibadet ehli idi. İlginç bir insan görünümünde idi.

Bana şöyle dedi: "Bu eve neden geldiğini biliyor musun?" Ben şöyle dedim: "Tahran'dan beni buraya davet eden kimselere bu durumu şart koştum" O şöyle dedi: "Hayır! Bunun sizinle bir ilgisi yoktu. Ben Arefe günü Meşhed'de sizin Arefe duanızı katıldım. Duadan sonra akşam güneş batarken İmam Rıza'nın (a.s) haremine vardım. Ağlayarak İmam Rıza'ya (a.s) şöyle arz ettim: "Eğer bu şahıs bir gün Tebriz'e gelirse benim evime gelsin." Bu İmam Rıza'nın (a.s) düzenlediği bir programdır. Sizler sekizinci İmam'ın davetiyle benim evime geldiniz. Bu evim, ben, eşim ve çocuklarım, Ehl-i Beyt'in hizmetindeyiz. Ehl-i Beyt'e hizmet edenlerin hizmetçisiyiz."

Daha sonra da babasından benim için ilginç bir olay naklederek şöyle dedi: "Babam bütün ömrü boyunca gece namazı kılan ve ibadet eden bir kimseydi. Beni on üç, on dört yaşlarında sevgi ve muhabbetle uyandırıyor ve şöyle diyordu: "Oğulcağızım! Bütün insanlar uyumaktadır çok uygun bir zamandır, gel bir köşeye giderek birkaç saat de olsa Hz. Hüseyin'in (a.s) mazlumiyeti için ağlayalım. Biz Hüseyni insanlarız, Hüseyni olarak büyüdük, Hüseyin'den asla el çekmeyiz, kıyamete kadar da onun hizmetinde olacağız."

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Çocuk yedi yaşına kadar oyun oynasın, diğer yedi yıl Kur'ân öğrensın ve diğer yedi yıl da helal ve haramı öğrensın."[589]
Müminlerin Emiri Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Çocuklarınız ilim öğrenmelerini emrediniz."[590]
Hakeza İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Çocuklarınıza namazı öğretiniz ve buluş çağına eriştiklerinde de namaz meselesini ciddiye almalarını sağlayınız."[591]

Allah Resulü'nden (s.a.a) çok önemli üç rivayette şöyle buyurduğu yer almıştır: "Çocuklar anne babasına eziyet edince, onların haklarını zayi etmiş olduğu gibi, babalar ve anneler de çocukların haklarına riayet etmediği takdirde, onların haklarını çiğnemiş olurlar. Anne ve babaların haklarına riayet etmek çocuklara farz olduğu gibi, çocukların anne ve babaların haklarına riayet etmesi de farz ve gereklidir."[592]

Anne ve Babalar Dikkat Etmelidirler

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Her kim çocuğunu öperse, Allah onun için bir iyilik yazar; her kim çocuğunu sevindirirse, Allah kıyamet günü onu sevindirir. Her kim çocuğuna Kur'ân öğretirse, anne ve babası kıyamet günü onu çağırır, onlara nurdan iki elbise giydirilir; öyle ki o ikisinin nurundan bütün cennet ehli nurlanır."[593]

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Her kimin bir çocuğu varsa, onunla çocuklaşsın."[594]

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Her kimin bir kız çocuğu olur da onu edeplendirir ve onu güzel terbiye ederse ve ona öğretir ve öğretimini güzel yaparsa ve Allah'ın kendisine verdiği nimetleri de geniş tutarsa, bu onun için ateşe karşı bir engel ve örtü olmuş olur."[595]

Allah Resulü çocuklar hususunda şunları tavsiye etmiştir: "İlâhi takvaya riayet ediniz, çocuklarınız arasında adaletle davranınız."[596]

"Sizin aranızda iyilik, şefkat ve adalet üzere davranılmasını istediğiniz gibi siz de çocuklarınız arasında hediye alma hususunda ayrıcalık gözetmeyin."[597]

"Allah çocuklar arasında hatta öpme hususunda bile adaletle riayet etmenizi istemektedir."[598]

Allah Resulü bir şahsı iki çocuğundan birini öpüp de diğeriyle ilgilenmediğini gördüğünde ona şöyle buyurdu: "Neden öpme hususunda o ikisinin arasında adaletle riayet etmiyorsun? Öpmek istiyorsan her ikisini de öp."[599]

[582]- Nehc'ül-Belâğa, Şerh-i İbn-i Ebi'il-Hadid, c. 18, s. 250

[583]- Mizan'ul-Hikmet, c. 10, s. 720

[584]- a. g. e.

[585]- a. g. e.

[586]- a. g. e.

[587]- a. g. e.

[588]- Bihar, c. 104, s. 98

[589]- Mizan'ul-Hikmet, c. 10, s. 222

[590]- a. g. e.

[591]- a. g. e.

[592]- Bihar'ul-Envar, c. 74, s. 70 ve Mizan'ul-Hikmet, c. 10, s. 723

[[YUKARI GIT